

Tematy i zagadnienia z WOS zakres rozszerzony semestr piąty (klasa III)

Dział I. PRAWO

1. Prawo i systemy prawne

- normy prawne i ich charakter
- koncepcje budowy normy prawnej
- źródła norm prawnych
- system prawa stanowionego
- prawo stanowione a naturalne
- system prawa precedensowego
- prawo zwyczajowe
- prawo międzynarodowe, krajowe i miejscowe
- prawo publiczne i prywatne
- prawo materialne i formalne
- prawo cywilne, karne i administracyjne
- zasady hierarchiczności, spójności i zupełności systemu prawnego

2. Rzeczpospolita Polska jako państwo prawa

- źródła prawa w Polsce
- konstytucja
- ustawy
- umowy międzynarodowe
- prawo unijne
- rozporządzenia
- akty prawa wewnętrznego
- akty prawa miejscowego
- praworządność
- państwo prawa i jego zasady

- instytucje strzegące praworządności w Polsce
- gwarancje państwa prawnego
- niezawisłość sędziowska i niezależność sądów
- sędziowie i ławnicy
- gałęzie prawa i kodeksy w Polsce

3. Prawo cywilne i rodzinne

- podział i zasady prawa cywilnego
- osoba fizyczna a osoba prawna
- zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych
- odpowiedzialność cywilna
- postępowanie cywilne
- orzeczenia sądowe
- środki odwoławcze
- małżeństwo jako instytucja prawna
- warunki i skutki zawarcia małżeństwa
- ustanie małżeństwa (rozwód) i separacja
- małżeństwo a konkubinat
- władza rodzicielska
- prawa i obowiązki dzieci

4. Prawo karne

- podstawowe pojęcia i zasady prawa karnego
- odpowiedzialność karna
- uczestnicy postępowania karnego
- naczelné zasady postępowania karnego
- postępowanie przygotowawcze
- postępowanie główne
- postępowanie odwoławcze – apelacja
- kasacja
- przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego i prywatnego
- kary i środki karne

- prawa przysługujące ofierze, oskarżonemu i świadkowi

5. Prawo administracyjne

- akt administracyjny i inne dokumenty
- kryteria ważności aktu administracyjnego
- sądownictwo administracyjne w Polsce
- typy postępowania administracyjnego
- uczestnicy postępowania administracyjnego
- przebieg postępowania administracyjnego
- decyzje i postanowienia
- odwołanie i zażalenie
- skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego
- skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego

6. Obywatel wobec prawa

- pomoc prawna
- pozew w sprawie cywilnej
- nieprocesowy tryb spraw cywilnych
- zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa
- odwołanie od decyzji administracyjnej
- prawa konsumentów

Dział II. STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE

1. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym

- podmioty stosunków międzynarodowych i prawa międzynarodowego
- międzynarodowe prawo publiczne
- społeczność międzynarodowa
- ład międzynarodowy i jego typy
- stosunki międzynarodowe w perspektywie historycznej

- ład westfalski, wersalski, jałtański i postzimnowojenny
- nowe osie podziału świata
- bogata Północ i biedne Południe
- przyczyny dysproporcji pomiędzy Północą a Południem
- pomoc rozwojowa dla krajów Południa

2. Globalizacja współczesnego świata

- istota globalizacji
- etapy globalizacji
- gospodarczy, polityczny, komunikacyjny, ekologiczny i kulturowy wymiar globalizacji
- skutki globalizacji
- najważniejsi aktorzy globalizacji
- Światowa Organizacja Handlu
- Bank Światowy
- Międzynarodowy Fundusz Walutowy
- Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
- korporacje międzynarodowe
- organizacje pozarządowe i media
- ruch alterglobalistyczny

3. Współczesne konflikty międzynarodowe

- istota konfliktów międzynarodowych
- przyczyny konfliktów zbrojnych w przeszłości
- współczesne konflikty zbrojne
- przyczyny konfliktów w XXI w.
- podział konfliktów
- terroryzm
- metody działań terrorystów
- rodzaje terroryzmu ze względu na motywacje sprawców
- strategie walki z terroryzmem
- pacyfizm

- metody pokojowego rozstrzygania sporów
- Pokojowa Nagroda Nobla

4. Organizacja Narodów Zjednoczonych

- Liga Narodów
- Karta atlantycka i Deklaracja Narodów Zjednoczonych
- konferencja w San Francisco – Karta Narodów Zjednoczonych
- cele i zasady działania ONZ
- organy ONZ – ich kompetencje i sposób działania
- System Narodów Zjednoczonych
- organizacje wyspecjalizowane Narodów Zjednoczonych
- rola ONZ po II wojnie światowej i zakończeniu zimnej wojny
- reforma ONZ

5. Międzynarodowy system bezpieczeństwa

- bezpieczeństwo międzynarodowe
- operacje pokojowe ONZ
- sposoby zapewniania bezpieczeństwa międzynarodowego
- Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego – geneza, cele i struktura
- relacje między państwami NATO a państwami nieczłonkowskimi
- współczesne zadania NATO
- Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
- koncepcja bezpieczeństwa OBWE
- wybrane regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy na świecie